

Strategie citlivky

Uvědomuji si vliv přirozené autority dospělých

Myslím na to, že jsem pro děti vzorem. Přijímám zodpovědnost za to, co dětem říkám a co si myslím. Nepřispívám svými názory a postoji k reprodukci genderových stereotypů. Víím, jak funguje princip sebenaplňujícího prorocství.

Kdo jsou pro mě normální kluci a normální holky?

Přemýšlím, jaké dívčí a chlapecké chování považuji za normální. Odkud se bere normativita? Jakými mechanismy se ve společnosti udržuje představa o správném / vhodném ženském a mužském chování?

Vyhýbám se výrokům typu: *To je normální. / To je přirozené. / Souvisí to s pohlavím. / Může za to příroda. / Už od pravěku měly ženy chránit krb a muži na starosti lov. / Říká se, obecně se ví, vědci zjistili... / Věda potvrzuje...*

Potvrzuje výjimka pravidlo nebo ho popírá?

Nesnižuji projevy konkrétních chlapců a dívek, kteří se svým chováním vymykají tradičnímu dívčímu nebo chlapeckému chování označením *pouhá výjimka, potvrzující pravidlo*.

Neříkám věty typu: *On je netypický chlapec, často pláče. / Ona se pere, je to spíš takový kluk.*

Respektuji různé formy dívčího a chlapeckého chování, neuchyluji se k výrazům, jako *Chlapci dělají / jsou / umí / nejde jim..., Dívky dělají / jsou / umí / nejde jim...* Uvědomuji si vliv tzv. sebenaplňujícího prorocství.

Oceňuji různost

Snažím se s dětmi posouvat hranice tradičního vnímání mužských a ženských rolí. Mluvím s dětmi o netradičních ženských a mužských povoláních/kariérách. Buduji společně s dětmi strategie proti obtěžování a netoleruji žádnou formu sexistického chování.

Silné x slabé pohlaví

Vyhýbám se označení dívek a chlapců jako silného a něžného/slabého pohlaví.

Nahrazuji dělení na *kluky a holky* kreativnějšími formami skupinové práce. Ve třídě upřednostňuji kooperaci před soutěžením.

Používám sebereflexi

Přemýšlím, zda některým dětem nedávám více zpětné vazby než jiným ve smyslu: více pozornosti / více chvály za pilnost / více chvály za originalitu či nápaditost

Dávám pozor na dvojí metr!

Hlídám si, aby se mi nestávalo, že dívkám a chlapcům pokládám odlišné otázky, protože u nich a priori očekávám jiný zájem související s jejich pohlavím. Např. techničtější otázku chlapcům, otázku po estetickém působení dívkám.

Dávám pozor, abych nepřipisovala odlišné příčiny úspěchu a neúspěchu dívkám a chlapcům na základě jejich pohlaví.

Například: špatná známka u chlapce = Měl by na to, kdyby nebyl lajdák. Špatná známka u dívky = Nemá na matematiku buňky. Dobrá známka u chlapce = Je to přirozený talent. Dobrá známka u dívky = Je pilná.

Myslím na to, že žák je mužského rodu

Mám ve třídě 20 žáků. A kolik je ve třídě dívek? Pokud používáme generické maskulinum, zneviditelňujeme přítomnost dívek a žen.

Zkousím s dětmi testy, dokazující tuto skutečnost. Vyhýbám se generickému maskulinu, pokud oslovuji smíšené publikum.

Mluvím o sobě v ženském rodě, pokud jsem žena.

Usiluji o partnerský vztah mezi vyučujícími a žactvem

Kriticky reflektuji svou dominantní pozici autority. Učím děti klást relevantní otázky. Ptám se jich pravidelně na jejich názor.

Dávám dětem prostor, ať spoluvytvářejí pravidla, formu, obsah a kritéria hodnocení výuky. Přenáším zodpovědnost za učení na děti.

Dodržuji pravidla pro zpětnou vazbu

Používám popisný jazyk. Nehodnotím osobu, ale její chování, výsledky, postup práce.

Nepoužívám nálepky, např. *jsi šikulka*.

Vyhýbám se přílišnému zdůrazňování osobní roviny: *udělala jsi mi radost* apod.

Učím děti otevřenému jednání i aktivnímu naslouchání

Podporuji děti v naslouchání, kladení otázek i vyjadřování svých názorů.

Ukazuji jim na svém vlastním příkladu, že mít jiný názor než ostatní/většina, je v pořádku.

Místo *normální* říkám *běžnější* nebo *méně časté*. Používám věty typu: *Tobě se to možná nelíbí, ale mně ano. / O některých lidech se to možná dá říct, ale ne o všech. / Je to tak často, ale ne vždy.*

Mluvím za sebe

Vyhýbám se zobecňování svých osobních zkušeností s konkrétními dětmi/lidmi.

Zpochybňuji výroky dětí, které jsou založené na generalizaci.

Všímám si, zaznamenávám, inspiruji se, tvořím

Všímám si, jak se ve společnosti hovoří/ píše o ženách a o mužích a zajímám se o kontext: Co bylo řečeno? Jak? Co nebylo řečeno? Proč?

Přemýšlím, co moje společnost považuje za normální ženské a mužské chování/role/vlastnosti.

Porovnávám informace z více zdrojů. Zapisuji si, kdy mi v poslední době „cvrnknul“ gender do nosu.

Hledám v alternativních zdrojích, abych měl/a po ruce dostatečné množství ženských i mužských osobností, se kterými se mohou dívky a chlapci identifikovat.

Upravuji si genderově zatížené materiály, aby inspirovaly stejnou měrou dívky i chlapce. Vytvářím vlastní genderově citlivé materiály.